

Václav HOLAS, „*Nun regnet es Broschüren.*“ *Strategie propagandy Rakouského císařství za války 1809*, bakalářská práce, Ústav českých dějin, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze, Praha 2012, vedoucí práce Daniela Tinková, 96 s. s přílohami.

Václav Holas se ujal tématu, které se v širším kontextu české historiografie tradičně objevovalo. Se znalostí minulého bádání v jeho širších i mezinárodních kontextech si tedy nejdříve jasně formuloval svá metodická východiska.

Svou práci Václav Holas rozčlenil kromě úvodu a závěru do šesti kapitol (Od Slavkova k zeměbraně, Rakouská státní ideologie, Válečná propaganda v praxi, Organizace propagační činnosti v Čechách, Strategie válečné propagace, Ohlasy propagandy) dále vnitřně členěných. Součástí jeho práce je jak obrazová příloha, tak i dvě dobře zvolené textové přílohy (od J. B. Dlabáče).

Václav Holas vylíčil nejdříve zahraničněpolitické souvislosti a následně vnitropolitickou problematiku v monarchii po vojenské porážce v roce 1805. Stanovil si za cíl analyzovat propagační kampaň z roku 1809, zabýval se genezí dobové propagandy a ideologie, kterou se prezentoval rakouský stát. Soustředil se na kampaň, kterou lze s výjimkou první světové války najít v dějinách habsburské monarchie stěží; státem řízená propaganda nedosahovala jindy tak velkého rozšíření. Na příkladu vzniku a fungování zeměbran ukazuje na vztah mezi rakouskou státní ideologií i soudobým vlastenectvím a propagandou. Podrobně tu vylíčil, jak zeměbrana dosud fungovala a jaký nový systém byl nastartován a podrobně se věnoval také tomu, jaké stanovisko k systému zeměbrany zastávaly klíčové osobnosti armády i dvora. Podrobně rozebírá jednotlivé argumenty, ale také formy prezentace (tisk, divadlo, bohoslužby, spolková činnost, písně, obrazy, historická argumentace atd.). Na příkladu propagačních písní, jimž Holas věnoval všestrannou pozornost, včetně cenzurních opatření, upozornil i na formy distribuce, resp. i ekonomické souvislosti takové distribuce (tam, kde se např. nepodařilo najít soukromého distributora, platilo tuto distribuci ze svého fondu policejní ředitelství).

Holas neanalyzuje pouze obsah propagačních zpráv, ale také jejich fungování, organizaci a způsoby, jak manipulovat veřejnost a také to, jak se do tohoto procesu zapojili představitelé českého národního obrození (např. J. B. Dlabáč, J. N. Štěpánek, J. Rautenkranz a další). Podrobnější charakteristikou činnosti jednotlivých významných osobností (např. arcivévoda Karel, arcivévoda Jan, kancléř Metternich, hrabě Stadion, ale také např. Josef von Hormayr atd.) Holas svou práci vhodně doplnil a díky tomu představil i strukturu propagační kampaně, popsal v tomto případě profesní kariéru těchto lidí, ale také jejich osobní dispozice. Autor nerezignoval ani na snahu postihnout, jak na válečnou propagandu reagovali „neprivilegovaní“ současníci (např. lidoví kronikáři, z nichž je bezesporu nejznámější milčický rychtář Vavák). Díky dochovaným pramenům soukromé povahy (korespondence) mohl také ukázat, jak situaci vnímala šlechta. Věnoval se i tomu, jaké dopady měla propaganda v městském i venkovském prostředí.

A stanovil si za cíl také pochopit, proč se někteří čeští obrozenci podíleli na prostátní propagandě a tím vlastně i na posilování nové rakouské státní ideologie. Holas představil ovšem nejen vztah monarchie vůči české vlastenecké společnosti, i když to bylo prioritou, ale také soudobou ideu monarchie i její úlohu v říši, neopomenul ani roli, jakou v těchto záležitostech sehrávalo náboženství. Pozastavil se pochopitelně i u toho, jak reagovala státní propaganda (ale také veřejnost) na změnu politické situace po roce 1809. Za tehdejšími událostmi se ohlédl i v souvislosti stoletého jubilea v roce 1909.

Václav Holas při práci projevils výbornou znalost stávající (i starší) české vědecké literatury (opomněl z těch významnějších jmen a děl někoho a něco opravdu jen vzácně) a zejména rakouské literatury. Oceňuji, že se nechal inspirovat pracemi Claudia Magrise. Vytěžil – na bakalářskou práci – i úctyhodné množství archivních materiálů.

Z redakčního hlediska autorovi ujela ruka jen v ojedinělých případech (mě následně také ujela ruka a zaznamenala jsem to, čeho jsem si všimla - překlepy, nedostatky v interpunkci či chyby - přímo do textu, např. s. 17, 22, 43, 50). Pražský nakladatel Haas také nebyl Bohuslav, ale Bohumil, odkazy na poznámky se píšís až po interpunkci. Ale to jsou všechno upozornění, která je třeba vzít na vědomí, ale není třeba se k nim při obhajobě vyjadřovat. Podnětná by při ní mohla být naopak diskuse o tom, zda a jak se měnila role jednotlivých médií v průběhu kampaně, tedy těch médií, pomocí nichž byly informace sdělovány, jak „doznívala“ tato propaganda po politickém zlomu (ale to už by mohl být spíš podnět pro další práci?).

Bakalářskou práci zpracoval Václav Holas velmi promyšleně a poctivě, ale napsal ji také stylisticky vyzrálé, uměl si položit důležité otázky a dospěl následně ke střízlivým a rozumně formulovaným závěrům, jimiž posunul závěry stávajícího bádání. Mohu tedy jen s politováním na závěr podotknout, že je škoda, že tento posudek píšís na práci bakalářskou a nikoli diplomovou, protože text, který Václav Holas předložil, by kritéria diplomové práce v podstatě splňoval.

Bakalářskou práci Václava Holase jednoznačně doporučuji k obhajobě a hodnotím ji jako výbornou.

V Praze 3. září 2012

Doc. PhDr. Magdalena Pokorná, CSc.